

УДК 330.341.1

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-30-49>

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗЕЙ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Бойко О.М.

Переробна промисловість протягом тривалого періоду часу залишається найважливішим та життєво необхідним видом економічної діяльності на міжнародній арені, є пріоритетом в забезпеченні безпеки держави, формуванні структури експортної торгівлі, сприянні розвитку інших галузей промисловості.

При здійсненні дослідження визначено основну проблему, яка є актуальною в умовах сьогодення – основні імперативи розвитку галузей переробної промисловості на інноваційних засадах.

Особливості інноваційної діяльності галузей переробної промисловості, у тому числі за рахунок розвитку наукових та індустріальних парків, кластерів висвітлювали у своїх наукових працях видатні фахівці. Визначено проблеми функціонування харчової та металургійної промисловості на інноваційних засадах, у тому числі за рахунок створення організаційних форм інноваційної діяльності, які активно досліджуються вченими. Проте потребує більш детального подальшого вивчення, зокрема в розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності наукових, індустріальних та технологічних парків, кластерів, які можуть бути механізмами інноваційного розвитку галузей переробної промисловості.

Постановка завдань полягає у визначенні основних засад розвитку інноваційної діяльності галузей переробної промисловості в контексті євроінтеграції України; дослідженні основних тенденцій в інноваційному розвитку переробної промисловості в Україні в останні роки, а також розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності наукових парків, індустріальних та технологічних парків, кластерів.

Метою дослідження є визначення інноваційних аспектів діяльності промислових підприємств галузей переробної промисловості України

Основними методами, які використовувались в процесі проведення дослідження є аналіз, статистичний, порівняння, дослідження документів, нормативно-правове регулювання.

Узагальнено вітчизняний досвід функціонування сфери переробної промисловості, зокрема харчової та розвитку металургії в Україні в сучасних умовах євроінтеграції.

Досліджено особливості сучасного стану розвитку харчової промисловості України. Проведена оцінка основних економічних показників діяльності вітчизняної харчової промисловості на інноваційних засадах. Виявлено позитивні аспекти розвитку та фактори, що стримують функціонування сфери харчової промисловості.

Проаналізовано основні тенденції розвитку, виявлено проблеми та ризики функціонування інноваційної діяльності вітчизняних підприємств металургійної промисловості. Обґрунтовано потенційні напрями співробітництва у сфері функціонування харчової та металургійної промисловості, зокрема в аспекті розвитку спеціальних форм організації інноваційної діяльності в контексті євроінтеграції України.

Визначено особливості інституційного забезпечення функціонування галузей переробної промисловості України на основі інновацій. Розроблено пропозиції щодо подальшого функціонування галузей переробної промисловості в Україні.

Галузь застосування результатів дослідження – соціально-економічний розвиток.

Однією з головних передумов сталого економічного розвитку країни є прискорене розширення галузей переробної промисловості в Україні. Зростання рівня конкурентоспроможності вітчизняного виробника можливе за рахунок впровадження інституційних механізмів державного регулювання. Значну увагу необхідно приділити питанням нарощування обсягів та підвищення якості продукції харчової та металургійної промисловості за рахунок систематичного техніко-економічного оновлення підприємств, впровадження інновацій, які сприяють створенню якісної і безпечної продукції, створення та розвитку форм організації інноваційної діяльності, а також шляхом залучення інвестицій, створення сприятливого інвестиційного клімату.

***Ключові слова:** інституційно-правове забезпечення, нормативно-правове регулювання, індустриальні парки, кластери, наукові парки, інвестиції.*

ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ОТРАСЛЕЙ ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

Бойко Е. Н.

Обрабатывающая промышленность в течение длительного периода времени остается важнейшим и жизненно необходимым видом экономической деятельности на международной арене, является приоритетом в обеспечении безопасности государства, формировании структуры экспортной торговли, содействии развитию других отраслей промышленности.

При осуществлении исследования определена основная проблема, которая актуальна в современных условиях - основные императивы развития отраслей перерабатывающей промышленности на инновационной основе.

Особенности инновационной деятельности отраслей перерабатывающей промышленности, в том числе за счет развития научных и индустриальных парков, кластеров освещали в своих научных трудах выдающиеся специалисты. Определены проблемы функционирования пищевой и металлургической промышленности на инновационной основе, в том числе за счет создания организационных форм инновационной деятельности, активно исследуются учеными. Однако требует более детального дальнейшего изучения, в частности в разработке предложений по совершенствованию законодательных и других нормативно-правовых актов по вопросам деятельности научных, индустриальных и технологических парков, кластеров, которые могут быть механизмами инновационного развития отраслей перерабатывающей промышленности.

Постановка задач заключается в определении основных принципов развития инновационной деятельности отраслей перерабатывающей промышленности в контексте евроинтеграции Украины; исследовании основных тенденций в инновационном развитии перерабатывающей промышленности в Украине в последние годы, а также разработке предложения по совершенствованию законодательных и других нормативно-правовых актов по вопросам деятельности научных парков, индустриальных и технологических парков, кластеров.

Целью исследования является определение инновационных аспектов деятельности промышленных предприятий отраслей перерабатывающей промышленности Украины.

Основными методами, которые использовались в процессе проведения исследования, является анализ, статистический, сравнения, исследования документов, нормативно-правовое регулирование.

Обзор отечественный опыт функционирования сферы перерабатывающей промышленности, в частности пищевой и развития металлургии в Украине в современных условиях евроинтеграции.

Исследованы особенности современного состояния развития пищевой промышленности Украины. Проведена оценка основных экономических показателей деятельности отечественной пищевой промышленности на инновационной основе. Выявлены положительные аспекты развития и факторы, сдерживающие функционирования сферы пищевой промышленности.

Проанализированы основные тенденции развития, выявлены проблемы и риски функционирования инновационной деятельности отечественных металлургических предприятий. Обоснованно потенциальные направления сотрудничества в сфере функционирования пищевой и металлургической промышленности, в частности в аспекте развития специальных форм организации инновационной деятельности в контексте евроинтеграции Украины.

Определенные особенности институционального обеспечения функционирования отраслей перерабатывающей промышленности Украины на основе инноваций. Разработаны предложения дальнейшего функционирования отраслей перерабатывающей промышленности в Украине.

Область применения результатов исследования – социально-экономическое развитие. Одной из главных предпосылок устойчивого экономического развития страны является ускоренное расширение отраслей перерабатывающей промышленности в Украине. Рост уровня конкурентоспособности отечественного производителя возможно за счет внедрения институциональных механизмов

государственного регулирования. Значительное внимание необходимо уделить вопросам наращивания объемов и повышение качества продукции пищевой и металлургической промышленности за счет систематического технико-экономического обновления предприятий, внедрение инноваций, способствующих созданию качественной и безопасной продукции, создание и развитие форм организации инновационной деятельности, а также путем привлечения инвестиций, создания благоприятного инвестиционного климата.

Ключевые слова: институционально-правовое обеспечение, нормативно-правовое регулирование, индустриальные парки, кластеры, научные парки, инвестиции.

INNOVATIVE ASPECTS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES ACTIVITY IN PROCESS MANUFACTURING INDUSTRY OF UKRAINE

Boiko O. M.

The manufacturing industry for a long period of time remains the most important and vital economic activity in the international arena, is a priority in ensuring the security of the state, forming the structure of export trade, promoting the development of other industries.

In carrying out the research, the main problem that is relevant in today's conditions is identified - the main imperatives of the development of processing industries on an innovative basis.

The peculiarities of the innovation activities of the processing industries, including through the development of scientific and industrial parks, clusters were covered in their scientific works by eminent specialists. The problems of functioning of the food and metallurgical industries on an innovation basis, including through the creation of organizational forms of innovation, are actively investigated by scientists. However, it requires a more detailed further study, in particular, in the development of proposals for the improvement of legislative and other regulatory acts on the activities of scientific, industrial and technological parks, clusters, which can be mechanisms for the innovative development of processing industries.

The setting of tasks consists in defining the basic principles for the development of innovative activities of the processing industries in the context of Ukraine's European integration the study of the main trends in the innovative development of the processing industry in Ukraine in recent years, as well as the development of proposals for improving legislative and other regulatory acts on the activities of science parks, industrial and technological parks, clusters.

The aim of the study is to identify innovative aspects of the activities of industrial enterprises of the processing industry of Ukraine.

The main methods that were used in the process of conducting a study are analysis, statistical, comparisons, research of documents, legal regulation.

Review of domestic experience in the functioning of the processing industry, in particular the food industry and the development of metallurgy in Ukraine in modern conditions of European integration. The features of the current state of development of the food industry in Ukraine are investigated. An assessment of the main economic indicators of the domestic food industry on an innovative basis. The positive aspects of development and the factors constraining the functioning of the food industry are identified.

The main development trends are analyzed, the problems and risks of the innovation activities of domestic metallurgical enterprises are identified. Potential areas of cooperation in the functioning of the food and metallurgical industry, particularly in the aspect of the development of special forms of organization of innovation in the context of Ukraine's European integration, are substantiated.

Certain features of the institutional support of the functioning of the processing industries of Ukraine on the basis of innovation. Developed proposals for the further functioning of the processing industries in Ukraine.

The field of application of the research results is socio-economic development.

One of the main prerequisites for sustainable economic development of the country is the accelerated expansion of the processing industry in Ukraine. The growth of the level of competitiveness of domestic producers is possible through the introduction of institutional mechanisms of state regulation. Considerable attention should be paid to increasing the volume and quality of products in the food and metallurgical industries through systematic technical and economic renewal of enterprises, introduction of innovations that contribute to creating high-quality and safe products, creating and developing forms of organizing innovative activities, as well as attracting investments and creating favorable investment climate.

Keywords: institutional and legal support, legal regulation, industrial parks, clusters, science parks, investments.

JEL Classification: D20; L5; O31.

Актуальність теми дослідження. Одним із стратегічних напрямків економічного розвитку України є інноваційна діяльність промислових підприємств. Вона забезпечує перехід економіки країни на більш високий технологічний рівень, а відповідно сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни.

Постановка проблеми. Кількісне порівняння рівня економічної безпеки України з іншими країнами світу можливе на основі Індексу глобальної конкурентоспроможності. В 2018 р. експертами WEF було розроблено новий інструмент оцінки продуктивності світових економік – Індекс глобальної конкурентоспроможності 4.0 2018 (Global Competitiveness Index 4.0 2018). За його допомогою відображують здатність світових економік складати конкуренцію іншим країнам в умовах четвертої промислової революції. На основі GCI 4.0 – 2018

оцінка конкурентоспроможності здійснюється за 12 факторами, які є найбільш важливими складовими довгострокового зростання національної економіки та доходів.

Десятку лідерів в рейтингу глобальної конкурентоспроможності економіки складають: 1. США, 2. Сінгапур, 3. Німеччина, 4. Швейцарія (п'ять років поспіль країна очолювала рейтинг лідерів конкурентоспроможності), 5. Японія, 6. Нідерланди, 7. Гонконг, 8. Великобританія, 9. Швеція, 10. Данія. Згідно рейтингу Україна в 2018 р. посіла 83 місце, основні фактори конкурентоспроможності якої зображено на рис. 1.

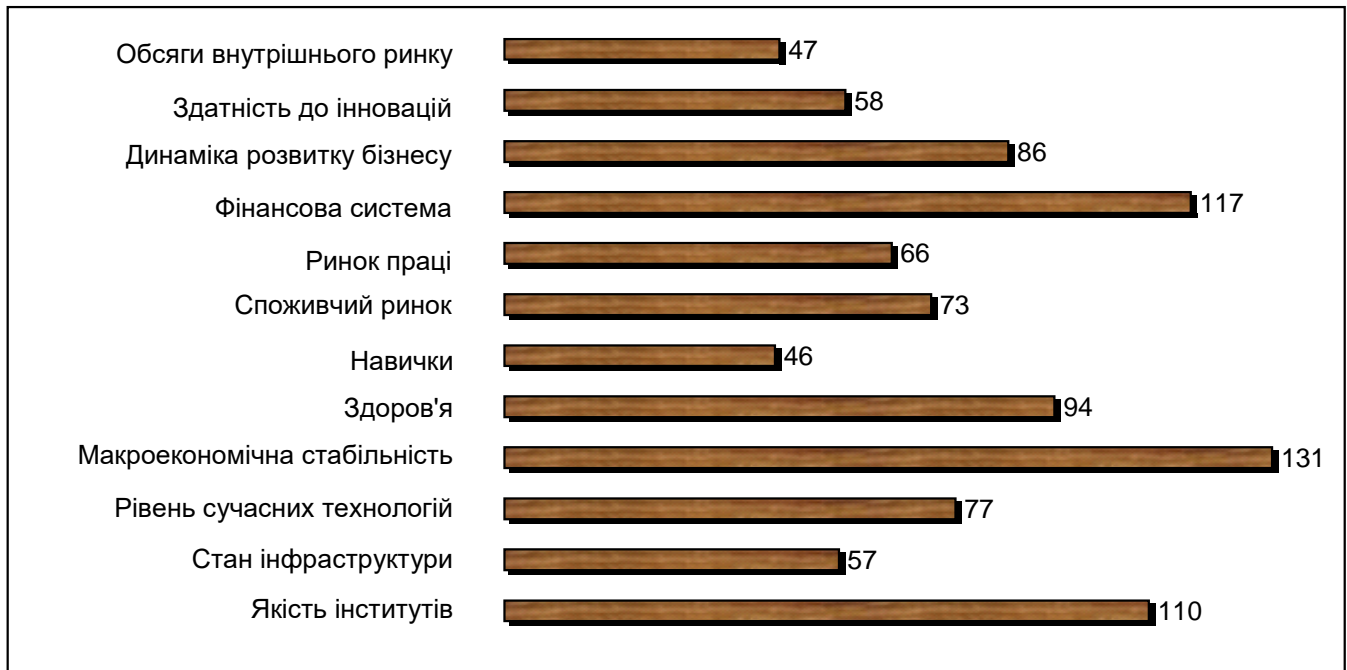

Рисунок 1. Рейтинг України за Індексом глобальної конкурентоспроможності 4.0 2018

Джерело: The Global Competitiveness Report 2017-2018. – Geneva. World Economic Forum. – 393 P.; Україна заняла 83-е место в рейтинге глобальной конкурентоспособности, поднявшись на шесть позиций [Электронный ресурс]. Режим доступа: [www. //gordonua.com/news/money/ukraina-zanyala-83-e-mesto-v-reytinge-globalnoy-konkurentosposobnosti-podnyavshis-na-shest-poziciy-432910.html](http://www.gordonua.com/news/money/ukraina-zanyala-83-e-mesto-v-reytinge-globalnoy-konkurentosposobnosti-podnyavshis-na-shest-poziciy-432910.html); Отчет о глобальной конкурентоспособности 2018 года [Электронный ресурс]. Режим доступа: [www. //https://roscongress.org/materials/otchet-o-globalnoy-konkurentosposobnosti-2018-goda/](https://roscongress.org/materials/otchet-o-globalnoy-konkurentosposobnosti-2018-goda/)

Промисловість є однією із провідних галузей національної економіки, яка забезпечує реальне економічне зростання. Нами ставилось головне питання, які саме види економічної діяльності переробної промисловості України здійснюють вплив на позитивний розвиток промислової сфери на інноваційних засадах. Зокрема, основна увага приділяється виробництву харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, а також металургійному виробництву, виробництву готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності наукових парків, індустріальних та технологічних парків, кластерів, які можуть бути механізмами інноваційного розвитку галузей переробної промисловості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості інноваційної діяльності галузей переробної промисловості, у тому числі за рахунок розвитку наукових та індустріальних парків, кластерів висвітлювали у своїх наукових працях такі видатні фахівці, як Андріанов В., Андрусов У., Асаул А., Баронов В., Бовін А., Брушко Ю., Гальчинський Н., Гончаров А., Дмитрієв Д., Евтушин В., Егоров І., Загвойська Л., Зубаревич Н., Іванов С., Костюнін Г., Ляшенко В., Молдован О., Новіков А., Приходько С., Рудий К., Санатов Д., Селіванов А., Соколенко С., Якимович В. та ін..

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проблеми функціонування харчової та металургійної промисловості на інноваційних засадах, у тому числі за рахунок створення організаційних форм інноваційної діяльності активно досліджуються вченими. Проте вона потребує більш детального подальшого вивчення, зокрема в розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності наукових парків, індустріальних та технологічних парків, кластерів, які можуть бути механізмами інноваційного розвитку галузей переробної промисловості.

Постановка завдання, мети дослідження. Постановка завдань полягає у визначенні основних засад розвитку інноваційної діяльності галузей переробної промисловості в контексті євроінтеграції України; дослідженні основних тенденцій в інноваційному розвитку переробної промисловості в Україні в останні роки, а також розробці пропозиції щодо вдосконалення законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань діяльності наукових парків, індустріальних та технологічних парків, кластерів.

Метою дослідження є визначення інноваційних аспектів діяльності промислових підприємств галузей переробної промисловості України

Методи проведення досліджень. Основними методами, які використовувались в процесі проведення дослідження є аналіз, статистичний, порівняння, дослідження документів, нормативно-правове регулювання.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). За останні роки значні проблеми виникли у вітчизняній переробній промисловості, частка якої у ВВП впала з 20,0% (2014 р.) до 12,4% (2017 р.) [1]. До причин падіння виробництва необхідно віднести в першу чергу конфлікт з Російською Федерацією, втрату промислового потенціалу на Сході України, а також втрату ринків збуту на пострадянському просторі, які не були компенсовані завдяки підписанню Повної та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС (ПВЗВТ, 2016 р.).

На сучасному етапі розвитку вітчизняні промислові підприємства за даними Держстату України представлені в 2017 р. - 4699 од. (2014 р. – 10010 од.), з яких у переробній промисловості сконцентровано 3770 од. З них найбільша частка – 24,9% (або 938 од.) припадає на підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; 13,7% (517 од.) – з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції; 9,7% (366 од.) – з металургійного виробництва, крім виробництва машин і устаткування, а також 8,6% (323 од.) – з текстильного виробництва, виробництва одягу, виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів.

Чисельність українських промислових підприємств протягом 2014-2017 рр. значно скоротилася, досягнувши у 2017 р. показника 759 од. (2014 р. – 1609 од.). З них 680 промислових підприємств (2014 р. – 1449 од.) були інноваційно активними у переробній промисловості. Зокрема, найбільша кількість зосереджена у галузі з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 167 од., по 69 од. – у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування, а також у виробництві машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань. Також 56 од., які займалися інноваційною діяльністю припадає на галузь з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції. Отже, головним пріоритетом розвитку країни повинна бути інноваційна складова розвитку пріоритетних галузей як основна умова конкурентної економіки.

Проведений аналіз інноваційної активності промислових підприємств України свідчить про те, що вітчизняна економіка значно поступається провідним індустріальним країнам (Німеччина – 69,7%, Канада – 60,0%, Бельгія – 59,6%, Фінляндія – 57,0%, Ірландія – 56,7%), тоді як в Україні цей показник у 2017 р. становив 16,2%. Високі показники інноваційної активності в даних країнах пов'язані зі зростанням доданої вартості за рахунок зростання інтелектуального капіталу, створенням світових центрів економічного розвитку, подоланням енергосировинних перешкод, посиленням екологічних факторів та очікуємими технологічними інноваціями у сфері розвитку біо- та нанотехнологій.

У 2017 р. підприємства переробної промисловості, які займалися інноваційною діяльністю витрачали кошти на придбання обладнання, машин та програмного забезпечення – 434 од., у той час як в 2014 р. показник був на 436 од. більше. З них найбільша кількість припадає на підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (109 од.) та металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування, а також підприємств з виробництва машин і устаткування, не віднесеного до інших угруповань (45 од.).

Підприємствами переробної промисловості здійснювались витрати, зокрема на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, частка яких у 2017 р. становила 89,0% у загальному обсязі витрат промислових підприємств України. З них найбільше витрачали кошти підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 21,2%, з виробництва автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів – 17,4%, а також металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування – 16,7% у загальному обсязі витрат промислових підприємств України.

Відмітимо, що 160 підприємств переробної промисловості витрачали кошти за статтею інші, частка таких витрат у 2017 р. становила 68,8% до загальної кількості промислових підприємств України (2014 р. – 81,9%).

Якщо розглядати показник витрат підприємств переробної промисловості за напрямками інноваційної діяльності, то в 2017 р. він становив 78,5 млн. грн. (або 86,1% до загального обсягу витрат у промисловості України), табл. 1. З них найбільше коштів витрачали на: придбання машин, обладнання та програмне забезпечення – 66,9% (або 52,5 млн. грн. до загального обсягу витрат у переробній промисловості України); внутрішні НДР – 21,0% (або 16,7 млн. грн. та інше – 8,9% (або 7,0 млн. грн. до загального обсягу витрат у переробній промисловості України). За видами економічної діяльності підприємства переробної промисловості мали витрати у виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів за напрямками інноваційної діяльності, зокрема на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 79,4% (11,1 млн. грн. до загального обсягу витрат у переробній промисловості України).

Обсяги фінансування інноваційної діяльності переробної промисловості за період з 2014-2017 рр. зросли у 1,2 рази, досягнувши у 2017 р. - 78,5 млн. грн. (або 86,1% до загального обсягу фінансування інноваційної діяльності промислового сектору економіки України). Найбільше було профінансовано виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 14,0 млн. грн. (або 17,8% до загального обсягу фінансування видів економічної діяльності переробної промисловості України), а також виробництво машин і

устаткування, не віднесених до інших угруповань – 12,3 млн. грн. (15,7% до загального обсягу фінансування видів економічної діяльності переробної промисловості України).

Таблиця 1. Основні показники інноваційної діяльності у переробній промисловості України з 2014-2017 рр.

Показники	Роки			
	2014	2015	2016	2017
<i>Кількість промислових підприємств за напрямками проведених інновацій у переробній промисловості в Україні, од.</i>				
Усього	8395	3857	3525	3770
У тому числі займалися інноваційною діяльністю	1449	751	745	680
З них витрачали кошти на				
- внутрішні НДР	185	145	222	123
- зовнішні НДР	79	57	93	52
- придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	870	414	513	434
- інші зовнішні знання	71	25	70	40
- інше	128	193	343	160
- навчання та підготовку персоналу	293	-	-	-
- ринкове запровадження інновацій	78	-	-	-
<i>Загальний обсяг витрат за напрямками інноваційної діяльності у переробній промисловості в Україні, тис.грн.</i>				
Усього	6776293,0	13171458,8	21236095,5	7854525,7
У тому числі на				
- внутрішні НДР	1209027,6	1819319,9	1554137,3	1673787,0
- зовнішні НДР	506905,1	188034,7	355034,1	201694,8
- придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	4388938,5	10735571	18438710,1	5251153,5
- інші зовнішні знання	32922,0	10494,1	49603,0	21717,1
- придбання існуючих знань від інших підприємств або організацій	-	-	-	-
- інше	638499,8	418039,1	838611,0	706173,3
<i>Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності переробної промисловості за джерелами, тис. грн.</i>				
Усього	6776293,0	13171458,8	21236095,5	7854525,7
У тому числі за рахунок коштів				
- власних	5654976,7	12832922,6	20239005,9	6557826,7
- державного бюджету	343888,2	47525,2	142763,7	226705,5
- місцевих бюджетів	65,0	386,6	8268,0	...
- позабюджетних фондів	32585,2	1403,3	-	-
- вітчизняних інвесторів	-	74277,6	134385,5	271391,1
- іноземних інвесторів	135111,8	58633,0	17997,3	...
- кредитів	536531,3	113023,8	582542,7	593615,6
- інших	64937,7	43287,0	111132,4	92089,3
<i>Кількість промислових підприємств у переробній промисловості в Україні, що впроваджували інновації, од.</i>				
Усього	1131	675	667	610
У тому числі				
- впроваджували інноваційні процес	555	361	464	399
- з них маловідходні, ресурсозберігаючі	-	136	205	171
- з них впроваджували нові або вдосконалені методи обробки або виробництва продукції	421	-	-	-
- впроваджували інноваційні види продукції	591	403	507	347
- з них нові для ринку	137	111	160	89

Джерело: складено за даними Держстату України

Фінансування інноваційної діяльності галузей переробної промисловості переважно здійснювалось за рахунок власних коштів – 65,6 млн. грн. (або 83,5% до обсягу фінансування інноваційної діяльності переробної промисловості України). Незначними були обсяги фінансування за рахунок кредитів – 5,9 млн. грн. (або 7,6%) та коштів вітчизняних інвесторів – 2,7 млн. грн. (або 3,5% до обсягу фінансування інноваційної діяльності переробної промисловості).

Здійснивши аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств переробної галузі України можна зробити висновок про те, що вітчизняні підприємства не мають необхідних власних коштів для здійснення науково-дослідних розробок. В зв'язку з цим, на нашу думку, важливо розвивати зовнішні джерела фінансування, зокрема залучати кошти інвесторів, що дозволить впроваджувати інновації, які будуть користуватися попитом на ринку та приносити прибуток. З метою заохочення інвесторів держава може надавати пільги на податок від прибутку і звільнити суб'єкти інноваційної діяльності від ПДВ на товари

та послуги, які безпосередньо пов'язані з науковою діяльністю. На державному рівні також можна запровадити надання низьковідсоткового займу для розвитку венчурного бізнесу, зменшення плати за оренду приміщень. Ефективним способом допомоги інноваційно-активним промисловим підприємствам на регіональному рівні може бути запровадження системи державних замовлень на виконання науково-дослідних розробок.

У 2017 р. на промислових підприємствах України (88,5% промислових підприємств або 6728 од.), що впроваджували інновації, вироблено 2387 інноваційних видів продукції (2014 р. – 3661 од.), з яких нові для ринку – 477 од. (2014 р. – 540 од.); машини, устаткування, апарати, прилади – 751 од. (2014 р. – 1314 од.), з яких нові для ринку – 229 од. (2014 р. – 252 од.).

Підприємствами галузі переробної промисловості (2017 р. – 610 од., 2014 р. – 1131 од.) впроваджено 2366 од. (2017 р.) інноваційних видів продукції (2014 р. – 8602 од.), з яких нові для ринку – 475 од. (2014 р. – 540 од.) та машини, устаткування, апарати, прилади – 745 од. (2014 р. – 1263 од.). З останніх новими для ринку були 229 од. Найбільше протягом 2017 р. за видами економічної діяльності було впроваджено 571 інноваційних видів продукції на промислових підприємствах з виробництва машин, устаткування не віднесених до інших угруповань; 563 од. - на підприємствах, які займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, а також 289 од. - на підприємствах переробної промисловості, які займаються виробництвом автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів.

Кількість впроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах України за період з 2014-2017 рр. зросла у 2,0 рази, досягнувши у 2017 р. показника в 3489 од. У тому числі за період, що аналізується, зросло значення показника кількості маловідходних, ресурсозберігаючих нових технологій – у 1,7 рази (2017 р. – 748 од.). Спостерігається також незначне зростання кількості впроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах переробної сфери у 1,2 рази за три роки (2017 р. – 1804 од.), у тому числі маловідходних, ресурсозберігаючих – у 1,6 рази (2017 р. – 643 од.). Якщо аналізувати показники за видами економічної діяльності, то слід зазначити, що найбільше в переробній промисловості було впроваджено у 2017 р. нових технологічних процесів у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування – 389 од; виробництві машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань – 353 од. та виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 275 од. Деяким іншим є показник впровадження нових технологічних процесів за видами економічної діяльності на промислових підприємствах переробної сфери за кількістю маловідходних, ресурсозберігаючих у: металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування – 122 од., виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 96 од., виробництві автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів – 93 од., а також виробництві машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань – 81 од.

Зазначимо, що серед вітчизняних промислових підприємств, які реалізували інноваційну продукцію, майже кожне четверте підприємство реалізовувало нову для ринку продукцію, обсяг якої становив 44,8 млн. грн. (2014 р. – 70,6 млн. грн.). У переробній промисловості даний показник у 2017 р. становив 44,5 млн. грн. (2014 р. – 70,4 млн. грн.), зокрема за видами економічної діяльності був найбільшим – 11,8 млн. грн. у виробництві машин і устаткування не віднесених до інших угруповань (2014 р. – 8,9 млн. грн.).

З метою здійснення інновацій 170 вітчизняних промислових підприємств придбали 832 нових технології в Україні, у той час як за межами України – 80 підприємств придбали 129 нових технологій. У переробній промисловості у 2017 р. показник відповідно становив 689 нових технологій в Україні і, 123 – нових технології за межами України.

Отже, завдяки проведеному моніторингу розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств переробної промисловості України можна розподілити існуючі проблеми на групи:

Проблеми фінансового забезпечення розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств галузей переробної сфери. Важливою умовою стабільної діяльності та ефективного розвитку промислового підприємства на інноваційних засадах є раціональне відтворення основних засобів виробництва та впровадження інновацій, що потребує залучення значного обсягу фінансових ресурсів. В зв'язку з цим, кожне промислове підприємство переробної сфери формує політику фінансування, основними принципами якої є: застосування комплексного підходу при розробці політики фінансування, забезпечення необхідних обсягів залучених ресурсів інвестиційним потребам підприємства, забезпечення оптимального складу інноваційних проектів з позицій ефективної діяльності промислового підприємства, мінімізації витрат по формуванню інвестиційних джерел з різних джерел фінансування, мінімізація часового простору між формуванням інвестиційних ресурсів (фінансуванням) та їх інвестуванням тощо.

Успішність інноваційної діяльності промислових підприємств України визначається формами її організації та джерелами фінансової підтримки. Серед останніх найбільш поширеним джерелом є власні кошти підприємств, основну частку серед яких займають амортизаційні відрахування і частина прибутку, направлені у фонд накопичення. Питома вага власних джерел фінансування інвестицій для підприємств в країнах з ринковою економікою становить приблизно 60,0%. В Україні дана цифра – понад 90,0%. На даний момент підприємства України отримали право застосовувати так звану прискорену амортизацію за основними засобами четвертої групи (2017 р.), розділеної на **дві підгрупи**: з мінімальним строком корисного використання у 2 роки (електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичної обробки інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, комп'ютерні програми (зокрема,

виключенням є програми, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програми, що визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення і засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (у тому числі стільникові), мікрофони і рації), а також з мінімальним терміном корисного використання в 5 років (інші машини й устаткування). Оскільки прискорена амортизація має право застосовувати 2-річний термін корисного використання, вона актуальна тільки **для 2-ої підгрупи об'єктів** - для інших машин і устаткування [2]. Це дозволяє пришвидшити зростання власних засобів підприємства, направляти їх на переоснащення та реконструкцію виробництва. Така амортизаційна політика держави створила умови для простого відтворення основних фондів на стабільно працюючих підприємствах. Однак не були створені умови для розширення та модернізації виробництва, запровадження інновацій.

Ще однією проблемою фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств є труднощі, пов'язані з інвестуванням інноваційних проектів. Банки здійснюють фінансування під заставу майна, а оформлення застави займає час, зіставлений з часом використання кредиту та виникненням труднощів з боку органів державної реєстрації.

Необхідно також виділити питання, яке виникає із залученням венчурного фінансування. Венчурні інститути готові здійснювати фінансування розробок, які перебувають в стадії, наближеної до реалізації готового продукту, а також яким притаманний високий коефіцієнт прибутку за умови швидкої їх окупності, незначного фінансування. Фінансування за участі іноземних венчурних інвестицій відбувається переважно за умови повного відчуження одержаного продукту від його розробника. Великі промислові підприємства, які виявляють зацікавленість до одержаного інноваційним підприємством продукту, готові його купувати, але не фінансувати його створення, оскільки обмежені в обігових коштах.

Зазначимо, що особливої уваги у вирішенні проблем створення необхідних умов для інноваційного розвитку заслуговує досвід сусідньої з Україною Республіки Білорусь, оскільки здійснення венчурної діяльності не можливе без участі та підтримки держави. Зокрема застосовується як фінансове стимулювання – методом прямої фінансової державної підтримки (залучення бюджетних коштів безпосередньо в венчурні високотехнологічні інститути; акумулювання бюджетних коштів в приватних чи державних фондах венчурного капіталу з наступним їх розподілом по перспективним проектам), а також методом непрямої фінансової підтримки (створення податкових стимулів для інвесторів; надання фінансових державних гарантій інвесторам), так і не фінансове – формування сприятливого економічного середовища для венчурного капіталу, що дозволяє знизити ризики.

Світовим лідером у сприянні розвитку венчурної індустрії залишається США. В цій країні держава створює спеціальні програми фінансування, такі як програма створення компаній інвестування малих підприємств (SBIC), програма трансферу технологій малих підприємств (STTR), програма підтримки науково-технічних розробок малих підприємств (SBIR). Зазначимо, що багато венчурних організацій фінансують проекти, які є успішними в усьому світі («Microsoft», «Apple», «Yahoo», «Google» на початковому етапі були профінансовані венчурними організаціями). Це має позитивні ефекти, зокрема, реципієнти венчурних інвестицій створюють попит на висококваліфікованих спеціалістів, які спроможні виробляти продукти і надавати послуги населенню, засновані на високих технологіях; а підприємства, які одержали венчурні інвестиції, забезпечують надходження коштів до бюджетів на всіх рівнях.

Як вже зазначалося вище, розвиток промислових підприємств переробної промисловості в Україні потребує вирішення існуючих проблем у сфері фінансування інноваційної діяльності. З метою поліпшення становища в інноваційній діяльності промислових підприємств переробної сфери необхідно стимулювати фінансову активність, зокрема шляхом:

- прямого організаційного стимулювання великих державних промислових підприємств через запровадження програм інноваційного розвитку;
- надання на конкурсній основі малим, середнім та великим підприємствам грантів за пріоритетними напрямками їхньої інноваційної діяльності;
- підтримки розвитку галузевої науки, в тому числі забезпечення доступу промислових підприємств до послуг з випробування і сертифікації принципово нової продукції, до винахідницького обладнання;
- поліпшення податкового стимулювання діяльності промислових підприємств на інноваційних засадах;
- зміцнення інноваційної направленості діяльності фінансових інститутів та спеціалізованих банків;
- вдосконалення системи підтримки експорту високотехнологічної, нової продукції;
- визначення механізмів підтримки імпорту окремих передових зарубіжних технологій, які вирізняються високим рівнем потенціалу для поширення в економіці та сприяють переходу до нових технологічних укладів;
- формування нових інститутів, насамперед державного інвестування у великі інфраструктурні проекти;
- ініціювання державою вкладень в інноваційні напрямки розвитку промислового сектору економіки, подаючи приклад приватному капіталу в надійності, залучаючи таким чином у створення нових видів продуктів;
- розроблення на державному і регіональному рівнях переліку найбільш пріоритетних напрямків та об'єктів інноваційної діяльності, орієнтуючи таким чином бізнес-структури на ті чи інші напрями інвестування;
- розроблення механізму контрактної системи щодо підтримки вітчизняного виробника, яка дозволяє відхилити заявку іноземних виробників в участі в аукціоні або конкурсі на закупівлю товарів для державних або муніципальних потреб, за умови, якщо в участі бере не менше двох вітчизняних постачальників (такий

досвід широко застосовується у зарубіжних країнах). Це дає пріоритетне право вітчизняним товаровиробникам насичувати внутрішній ринок товарами, що виробляються в країні.

- розроблення механізму надання з місцевого бюджету промисловим підприємствам, які реалізують проекти імпортозаміщення, субсидій на компенсацію частини витрат, пов'язаних із сплатою відсотків за кредитом, що залучається у вітчизняних кредитних установах на поповнення оборотних коштів чи фінансування поточної виробничої діяльності.

Виділимо деякі специфічні проблеми, що характеризують інноваційну діяльність у промисловій сфері в Україні. *Недосконалість податкового законодавства у сфері діяльності спеціалізованих організаційних форм, у яких діють промислові підприємства.* В цьому контексті особливого значення набуває питання дослідження світового досвіду застосування податкових стимулів щодо створення та розвитку індустріальних парків, серед яких необхідно виділити: податкові канікули зі сплати податку на прибуток, землю та нерухоме майно; знижені (пільгові) податкові ставки податку на прибуток, землю та нерухоме майно; інвестиційний податковий кредит (відстрочення сплати нарахованого податку; спрямування нарахованого податку на інвестиційні цілі); податкова знижка (зменшення бази оподаткування шляхом внесення витрат на інвестиційні цілі до складу валових витрат); прискорений метод податкової амортизації (у Канаді програмне забезпечення амортизується за нормою 50,0%, основні фонди – 30-50%, нерухомість – 20%); амортизаційна премія, що передбачає можливість віднесення на валові витрати додаткового відсотка вартості основних засобів; звільнення обладнання (яке не виробляється в країні) від сплати ПДВ та мита; знижена ставка відрахувань до соціальних фондів із фонду оплати праці працівників, що зайняті науково-дослідними розробками (Чеська Республіка); можливість випускати податкові векселі при імпорті продукції; звільнення (пом'якшення) вимог щодо обов'язкового продажу валютної виручки. Отже, заходи державної підтримки розвитку промислових підприємств спрямовані на зменшення витрат інвесторів. Держава для залучення інвестицій має не створювати видимість формування сприятливого економічного середовища, а брати на себе частину реальних витрат.

Кадрове забезпечення промислових підприємств галузей переробної сфери, що займаються інноваційною діяльністю. Важливим чинником інноваційного забезпечення промисловості є кадровий потенціал, зокрема його інтелектуальна складова. Адже інноваційний успіх майже завжди починається саме з виникнення ідеї. Як свідчать статистичні дані чисельність науковців у промисловості має регресивний характер.

Проблеми одержання офісно-виробничих площ, необхідних для функціонування нових форм організації інноваційної діяльності.

Обмеженість внутрішнього попиту та проблеми збуту продукції на внутрішньому ринку. Вітчизняні виробники можуть втрачати потенційних споживачів своє продукції внаслідок зниження рівня життя населення, зменшення доходів громадян, а також купівельної спроможності.

Неефективність системи кредитування промислових підприємств, які займаються інноваційною діяльністю. На шляху активного за діяння механізму кредитування промислових підприємств переробної сфери України стоїть низка перешкод, головною з яких є висока відсоткова ставка. Враховуючи всі приховані комісії, висока вартість кредитування робить банківські ресурси невігідними.

Не менш важливим чинником, що перешкоджає активно використовувати кредитні кошти в процесах інноваційно-інвестиційного розвитку залишається *недосконале нормативно-правове забезпечення*. Зокрема, відсутній законодавчий захист прав кредитора (не створено умови своєчасного та повного повернення кредиту та відсотків, а також складний механізм реалізації господарського права банків при зверненні стягнення на заставлене майно тощо).

Згідно із даними Державної статистичної служби, більшість секторів переробної промисловості у 2015-2016рр. пройшли через важкий період економічної кризи і ще не досягли передкризового рівня виробництва.

У той же час можна констатувати, що деякі сектори демонструють відносно непогані показники відновлення виробництва. Особливого значення набувають такі види економічної діяльності, як виробництво харчової продукції, металургія, легка промисловість і виробництво устаткування. Їх розвиток, у свою чергу, потребує використання інновацій, які необхідні для виробництва конкурентоспроможних товарів з високою доданою вартістю. В цій частині роботи ми зосередимо увагу на перших двох із згаданих секторів.

Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів є найважливішою галуззю економіки в Україні. У 2017 р. даний вид економічної діяльності склав 20,9% від загального обсягу реалізованої промислової продукції. Однак протягом декількох наступних років сформувалась ситуація зниження показників інноваційної діяльності у цій галузі, зокрема у 2017 р. інноваційною діяльністю займалося 18,9% від загальної кількості промислових підприємств у сфері виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів в Україні, табл. 2. У країнах Європейського союзу подібний показник сягає близько 53,0% (від 27,1% у Болгарії до 79,3% у Німеччині). Це вказує на те, що підприємства харчової промисловості України мають відносно низький рівень інноваційної активності.

Загальний обсяг фінансування з 2014-2017 рр. інноваційної діяльності промислових підприємств з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (37 інноваційно-активних підприємств із статистичної вибірки) збільшився у 0,6 рази, досягнувши у 2017 р. показника 1,4 млн. грн. Основним джерелом фінансування інноваційних витрат у 2017 р. залишаються власні кошти підприємств харчової промисловості – 1,2 млн. грн. (або 90,9% загального обсягу фінансування інновацій у харчовій промисловості). Кошти державного бюджету і кошти місцевих бюджетів на відповідні статті не виділялись. Кредитні кошти

підприємств становили 0,1 млн. грн., або 8,1% загального обсягу інновацій у харчовій промисловості. У 2017 р. 158 од. (16,8% обстежених промислових підприємств) інноваційно-активних промислових підприємств харчової галузі України (2014 р. – 265 од.) впроваджували 275 (2014 р. – 231 од.) технологічні процеси, у тому числі маловідходні, ресурсозберігаючі становлять 96 од. (2014 р. – 44 од.). Перший показник щодо частки інноваційно-активних підприємств виробництва харчової продукції значно нижче аналогічного показника для країн-лідерів по впровадженню технологічних процесів, зокрема Німеччини (69,7%), Австрії (53,0%), Туреччини (35,3%), Литви (26,8%) та Болгарії (23,8%) [3]. Модернізація є запорукою системності інноваційного процесу, який сприятиме дифузії інновацій на підприємствах не лише у сфері обладнання, технологій, а й в асортименті структури управління, кваліфікації фахівців.

Таблиця 2. Основні показники інноваційної діяльності у сфері виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів в Україні з 2014-2017 рр.

Показники	Роки			
	2014	2015	2016	2017
<i>Кількість промислових підприємств за напрямками проведених інновацій у сфері виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів в Україні, од.</i>				
Усього	1990	984	901	938
У тому числі займалися інноваційною діяльністю	334	178	170	167
З них витрачали кошти на				
- внутрішні НДР	15	13	19	12
- зовнішні НДР	8	7	11	3
- придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	203	92	128	109
- інші зовнішні знання	15	6	14	3
- інше	19	45	93	37
- навчання та підготовку персоналу	81	-	-	-
- ринкове запровадження інновацій	16	-	-	-
<i>Загальний обсяг витрат за напрямками інноваційної діяльності у сфері виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів в Україні, тис.грн.</i>				
Усього	2173609,8	1540271,7	2186483,3	1401995,5
У тому числі на				
- внутрішні НДР	157419,1	82820,6	10973,6	5625,6
- зовнішні НДР	3555,7	3500,0	1214,2	2816,2
- придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	1872952,2	1328440,5	1977792,9	1112913,8
- інші зовнішні знання	740,4	1171,6	-	862,0
- придбання існуючих знань від інших підприємств або організацій	-	-	1801,1	-
- інше	138942,4	124339,0	194701,5	279777,9
<i>Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності за джерелами, тис. грн.</i>				
Усього	2173609,8	1540271,7	2186483,3	1401995,5
У тому числі за рахунок коштів				
- власних	1768501,9	1476576,5	1771446,3	1274337,9
- державного бюджету	0,4	5,3	-	-
- місцевих бюджетів	-	280,0	6494,0	...
- позабюджетних фондів	-	-	-	-
- вітчизняних інвесторів	-	-	2050,8	-
- іноземних інвесторів	380,0	1638,0	6525,0	-
- кредитів	403218,3	61771,9	374967,2	113290,7
- інших	1509,2	-	25000,0	...
<i>Кількість промислових підприємств у сфері виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів в Україні, що впроваджували інновації, од.</i>				
Усього	265	165	154	158
У тому числі				
- впроваджували інноваційні процес	113	80	110	98
- з них маловідходні, ресурсозберігаючі	-	23	41	42
- з них впроваджували нові або вдосконалені методи обробки або виробництва продукції	91	-	-	-
- впроваджували інноваційні види продукції	134	93	115	89
- з них нові для ринку	24	18	32	19

Джерело: складено за даними Держстату України

До технологічних інновацій, які сприяють розвитку підприємств харчової промисловості необхідно віднести: розробку та впровадження технологій зберігання сировини, що є основою для виробництва харчових продуктів; впровадження ресурсозберігаючих технологій, яким притаманним є вихід готової продукції, мінімізація відходів у зв'язку з застосуванням сучасних методів обробки; удосконалення технологічних процесів, які сприятимуть скороченню часу виробничого циклу без втрати якості готової продукції; розробку та впровадження власних пакувальних ліній, які відповідатимуть специфікації виготовлених продуктів; удосконалення тари, упакування та способів перевезення.

Збереження стабільного позитивного приросту у харчовій промисловості потребує здійснення систематичного техніко-технологічного оновлення промислової бази підприємств, оскільки недостатній рівень розвитку технологічної бази, притаманний багатьом структурним підрозділам даного виду діяльності, становить проблему, яка вимагає активізації інноваційного розвитку, задіяння важелів, що сприяють підвищенню ефективності виробництва. Найважливішою складовою даної проблеми є фінансування інноваційної діяльності наукових установ і підприємств для реалізації проектів, спрямованих на модернізацію основних засобів виробництва і продукції, розширення асортименту продуктів харчування та поліпшення їх якості. Так, наприклад найбільша у світі компанія з виробництва продуктів харчування «Unilever» (близько 400 торговельних марок, серед яких «Calve», «Lipton», «Hellmann's») з обігом 48 млрд. дол. США витрачає на наукові дослідження до 2,5 % від власного обсягу продаж.

Аналізуючи статистичні дані Держстату України необхідно зазначити, що спостерігається тенденція зростання показника кількості найменувань впроваджених інноваційних видів продукції на промислових підприємствах харчової промисловості, починаючи з 2012-2016 рр. Так, у 2016 р. показник становив 885 од. (2012 р. – 667 од.). Зростання спостерігається і показників за категоріями: з них нових для ринку – 191 од. (2012 р. -71 од.), у тому числі машин, устаткування, апарати, прилади – 37 (2012 р. - 5), з них нові для ринку – 17 од. Із загального обсягу реалізованої інноваційної продукції 33,9% – продукція, що була новою для ринку та 66,1% – продукція, що була новою тільки для підприємства. Тенденція зниження пов'язана із зниженням споживчого попиту населення, і попиту на продукцію промислового призначення, що обумовлені фінансово-економічною кризою. Основна частина інноваційної продукції реалізовувалась на території України, і лише 15,0% інноваційної продукції харчової промисловості експортовано у 2015 р.

Отже, аналіз статистичних даних щодо розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств харчової галузі свідчить про те, що не дивлячись на позитивну динаміку Україна суттєво відстає від показників розвинених країн світу. Протягом тривалого часу розвиток харчової промисловості гальмує і низький рівень матеріально-технічної бази підприємств. Ступінь зносу основних засобів на вітчизняних підприємствах, що займаються виробництвом харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів у 2016 р. становив 51,1% (2014 р. – 47,2%) [4-7]. У структурі виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів згідно даних Держстату України у 2016 р. найбільший ступінь зносу основних засобів на виробництві підприємств галузі мали підприємства з виробництва напоїв – 61,1% (2014 р. – 62,5%) та виробництва харчових продуктів – 48,9% (2014 р. – 42,1%), а найменший ступінь зносу підприємства з виробництва тютюнових виробів – 38,7% (2014 р. – 39,3%). Крім виокреслених проблем необхідно також віднести: зростання цін на продукти харчування першої необхідності; зменшення показника купівельної спроможності населення; імпортозалежність сировини, зокрема по таких товарних групах як молоко, риба, крупи; зростання цін і тарифів на основні складові собівартості продукції харчової промисловості (газ, енергоносії); відсутність державних програм сприяння розвитку підприємств харчової промисловості та державної фінансової підтримки тощо.

Одним з головних напрямів виходу галузей харчової промисловості з кризового стану, стабілізації та прискоренні розвитку полягає в особливостях залучення прямих інвестицій. За останні роки їх обсяг незначно зріс, досягнувши у 2016 р. показника 2419,0 млн. дол. США (2012 р. – 2194,20 млн. дол. США) [8].

В структурі наявних в Україні прямих іноземних інвестицій переважають інвестиції компаній, які зареєстровані в Нідерландах. На початок 2016 р. їх частка становила за даними Держстату України 25,6% від загальної суми прямих іноземних інвестицій в харчову промисловість. Крім того, необхідно зазначити, що значними є обсяги інвестицій в Україну від компаній, зареєстрованих на Кіпрі – 23,8%.

Необхідно зазначити, що у 2015 р. Україна на 12,7% експортувала харчових продуктів менше, аніж у 2014 р., що безпосередньо пов'язано з воєнно-політичною та економічною кризою в країні. У 2016 р. ситуація дещо покращилась, вартісні обсяги експорту збільшилися на 4,9% проти попереднього року, досягнувши рівня 15284,3 млн. дол. США. Поставки до країн ЄС скоротилися на 30,0%. Це пов'язано з тим, що переважна частина вітчизняних виробництв не відповідає вимогам, які висуває європейська спільнота до технологій виробництва та якості продукції. Разом з тим, відкриваються перспективи нарощування експорту до КНР, Єгипту та інших країн Азії, Африки. Деякі вітчизняні компанії мають такий позитивний досвід, зокрема підприємства тютюнової, пивоварної, олійно-жирової, кондитерської галузей та виробництва безалкогольних напоїв. Їх високі конкурентні позиції забезпечуються використанням сучасних видів обладнання, освоєнням інноваційних технологій, впровадженням сучасних методів організації, управління виробництвом, а також наявністю ефективних стратегій розвитку на основі формування інтегрованих структур.

Ефективний розвиток галузі можливий при зростанні частки підприємств, які впроваджують інновації (до 40,0-45,0%), а також шляхом створення та розвитку організаційних форм інноваційної діяльності, серед яких вагоме місце посідають індустріальні парки, технологічні парки та кластери.

Другим за значущістю видом економічної діяльності переробної промисловості України є *металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування*. За даними Держстату України, у 2017 р. її частка в обсязі реалізованої промислової продукції становила 18,2%, а в експорті товарів – 23,0% (позиції в МСТК 67-69), табл. 3.

Таблиця 3. Основні показники інноваційної діяльності у сфері металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування в Україні з 2014-2017 рр.

Показники	Роки			
	2014	2015	2016	2017
<i>Кількість промислових підприємств за напрямками проведених інновацій у сфері металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування в Україні, од.</i>				
Усього	799	371	336	366
У тому числі займалися інноваційною діяльністю	138	65	73	69
З них витрачали кошти на				
- внутрішні НДР	23	13	21	9
- зовнішні НДР	15	11	18	9
- придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	78	40	53	48
- інші зовнішні знання	7	1	10	4
- інше	10	16	28	10
- навчання та підготовку персоналу	22	-	-	-
- ринкове запровадження інновацій	4	-	-	-
<i>Загальний обсяг витрат за напрямками інноваційної діяльності у сфері металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування в Україні, тис.грн.</i>				
Усього	466573,8	7901345,5	14478748,6	953248,9
У тому числі на				
- внутрішні НДР	51727,9	15046,4	36616,5	55901,5
- зовнішні НДР	5021,1	6184,7	135673,3	8202,1
- придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	279458,9	7868031,1	13980968,1	877819,9
- інші зовнішні знання	118,3	19,0	5487,3	1447,3
- придбання існуючих знань від інших підприємств або організацій	-	-	-	-
- інше	130247,6	12064,3	320003,4	9878,1
<i>Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності за джерелами, тис. грн.</i>				
Усього	466573,8	7901345,5	14478748,6	953248,9
У тому числі за рахунок коштів				
- власних	436510,5	7891688,5	14264074,1	673217,3
- державного бюджету	3975,0	-	125710,0	...
- місцевих бюджетів	-	106,6	-	-
- позабюджетних фондів	-	-	-	-
- вітчизняних інвесторів	1973,6	11,7	3571,6	...
- іноземних інвесторів	14172,7	27,2	-	...
- кредитів	11874,0	9511,5	3027,6	...
- інших	-	-	82365,3	...
<i>Кількість промислових підприємств у сфері металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування в Україні, що впроваджували інновації, од.</i>				
Усього	110	54	72	60
У тому числі				
- впроваджували інноваційні процес	56	36	53	44
- з них маловідходні, ресурсозберігаючі	-	17	28	27
- з них впроваджували нові або вдосконалені методи обробки або виробництва продукції	41	-	-	-
- впроваджували інноваційні види продукції	55	36	58	32
- з них нові для ринку	13	7	15	7

Джерело: складено за даними Держстату України

Чисельність промислових підприємств у 2017 р. порівняно з 2014 р. значно скоротилася – майже у 2,2 рази, досягнувши показника в 366 од. Так само зменшилась і чисельність підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у 2 рази. Таким чином, у 2017 р. чисельність промислових підприємств у

металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування досягла рівня в 69 од. З них найбільше коштів витрачали на придбання обладнання, машин та програмного забезпечення 48 од. (0,8 млн. грн.). Незначна кількість підприємств – 10 од. витрати мали за статтею інше (0,9 млн. грн.), 9 од. – на внутрішні НДР (0,6 млрд. грн.), а також 9 од. – на зовнішні НДР (0,8 млн. грн.).

Обсяги фінансування інноваційної діяльності металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування зросли незначно - у 2,0 рази (2017 р. – 1,0 млн. грн.), у той час як індекс інфляції становив 113,7% за рік [9].

Кількість підприємств, що впроваджували у 2017 р. інновації скоротилася на 50 од. (2017 р. – 60 од.), у тому числі впровадженням інноваційних процесів займалося 44 підприємства (2014 р. – 56 од.), з них 27 од. (2014 р. – 41 од.) – маловідходні, ресурсозберігаючі.

Інноваційні види продукції на підприємствах з металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування впроваджували 32 підприємства, у той час як у 2014 р. їх нараховувалося 37 од. З них новими для ринку були у 2017 р. – 7 од., а у 2014 р. – 13 од.

На підприємствах України у сфері металургійного виробництва у 2017 р. порівняно з 2014 р. зріс показник кількості впроваджених нових технологічних процесів – з 320 од. до 389 од., у тому числі маловідходних, ресурсозберігаючих – з 87 од. до 122 од.

У 2017 р. промисловими підприємствами металургійної галузі було впроваджено 129 інноваційних видів продукції, що на 225 од. менше, а ніж в 2014 р. З них машини, устаткування, апарати і прилади у 2017 р. становили 58 од. (2014 р. – 140 од.), з них новими для ринку були 27 од. (2014 р. – 17 од.). Як бачимо, останній показник навпаки, за останні роки зріс так само, як і впровадженні інноваційні види продукції на промислових підприємствах, які були новими для ринку з 33 од. (2014 р.) до 37 од. (2017 р.).

Незважаючи на окремі позитивні зрушення щодо інноваційного розвитку металургійної промисловості, технологічна структура галузі залишається застарілою. Зокрема це стосується технології виплавки сталі, оскільки вітчизняні промислові підприємства й досі практично не застосовують прогресивне електронно-променеє плавлення сталі, методи прямого відновлення залізних руд, які відносяться до п'ятого технологічного укладу. В Україні 25% сталі все ще виплавляють в мартенах, на машинах безперервного литва заготовок розливається 53,0% сталі за середніх показників у світі 1,1% та 93,0% відповідно [10-11]. Необхідно відмітити, що публічне акціонерне товариство «АрселорМіттал Кривий Ріг» займає лідируючі позиції серед найбільших підприємств України і, є частиною міжнародної корпорації «АрселорМіттал» – найбільшого виробника сталі у світі.

Як свідчить міжнародний досвід, в основу побудови світової металургійної галузі покладено скорочення застарілих виробничих потужностей з випуску сталі, будівництво нових, більш компактніших виробництв для випуску кінцевої продукції з високою доданою вартістю. Так, протягом 10-15 років у чорній металургії США було ліквідовано близько 30,0% потужностей з виробництва сталі, Японії – 20,0%, Німеччини – біля третини [12-13].

Підприємствами металургійної промисловості було реалізовано інноваційної продукції на суму 36,5 млн. грн., тоді як у 2014 р. – 27,2 млн. грн. За межі України у 2017 р. 16 металургійних підприємств реалізували інноваційної продукції на суму 25,7 млн. грн. (2014 р. – 30 од. і 15,0 млн. грн. відповідно).

Показник кількості придбаних технологій в Україні зріс з 22 од. (2014 р.) до 120 од. (2017 р.), так само, як і за межами України – з 8 од. (2014 р.) до 41 од. (2017 р.).

До основних проблем розвитку металургійної промисловості на інноваційних засадах необхідно віднести такі як: високий ступінь зношеності основних фондів (до 60,0%); залежність фінансових результатів діяльності підприємств від кон'юнктури зовнішніх ринків; високий ступінь ресурсо- та енергоємності вітчизняної металургійної промисловості; відсутність дієвого зв'язку між вітчизняними науковими інститутами та виробництвом; скорочення іноземних інвестицій у галузь через несприятливі економічні та політичні обставини; недостатня фінансова підтримка розвитку металургійної промисловості з боку держави; низький рівень розвитку внутрішнього ринку металопродукції та зменшення купівельної спроможності українських споживачів; воєнні дії в зоні на Сході України тощо.

Незважаючи на існуючі проблеми, які перешкоджають розвитку металургійної промисловості України протягом незначного періоду часу були реалізовані інноваційно-інвестиційні проекти:

- Групи «Метінвест» (модернізація доменного цеху, сталеплавильного та проектного виробництва, будівництво повітрянороздільної установки нового покоління на ПАТ «Єнакіївський металургійний завод»; будівництво установки прискореного охолодження товстолистового стану на ПАТ «Азовсталь»; введено в дію комплекс нового обладнання на МК «Запоріжсталь», зокрема агломераційної машини №1, високотехнологічної газоочистки з двома потужними електрофільтрами, ексаустерного відділення і компресорної станції; будівництво установки вдування пиловугільного поливу, модернізація листопркатного стану «1700» і слябінгу «1150» на ПАТ «ММК ім. Ілліча»).

- Корпорації «Індустріальний Союз Донбасу» (будівництво установки з вдування пиловугільного палива на ПАТ «Алчевський металургійний комбінат»; введення в експлуатацію нової машини безперервного литва заготовок №3, потужністю 1,4 млн. т на рік).

- Введення в експлуатацію електросталеплавильного комплексу ТОВ «МЗ Дніпросталь компанії «Інтерпайп».

- Завершення будівництва машини безперервного литва заготовок, потужністю 1,2 млн. т на рік на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» тощо.

Інноваційний розвиток вітчизняних промислових підприємств переробної промисловості на інноваційних засадах потребує проведення дієвої державної інноваційної політики. Вона являє собою «систему заходів органів держави, метою якої є створення умов для найкращого розвитку інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, підвищення конкурентоспроможності національної наукоємної продукції, розроблення й удосконалення нормативно-правової бази й розвиток інноваційного середовища» [14].

Законодавчу базу, орієнтовану на підтримку функціонування промислових підприємств переробної промисловості України становлять Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Земельний кодекс України, Податковий кодекс України, Митний кодекс України, Закони України («Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про індустриальні парки», Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про оренду землі», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності», «Про вищу освіту», «Про засади національної безпеки», «Про транскордонне співробітництво», «Про інноваційну діяльність», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про наукові парки», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» тощо.).

Існують програмні документи, які визначають напрями діяльності розвитку економіки країни, зокрема це Стратегія сталого розвитку «Україна - 2020», Програма діяльності КМУ, розроблена на виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а також між Україною та Європейським співтовариством з атомної енергії.

Крім того затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 р. та Стратегію розвитку високотехнологічних галузей до 2025 р., а також розроблено Концепцію Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017-2021 рр., та ін.

З метою сприяння розвитку галузей переробної промисловості України на інноваційних засадах пропонуємо переглянути незавершені нормативно-правові документи, поновити ті, що є актуальними, а також розробити нові державні цільові програми:

1). до проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності наукових парків (реєстр №8172 від 21.03.2018 р.). Верховною Радою України прийнято рамковий Закон України «Про наукові парки» №1563-VI від 25.06.2009 р., який визначає правові, організаційні та економічні засади створення і функціонування наукових парків на території України. Законом передбачено державне замовлення на поставку науковими парками продукції, виконання робіт і надання послуг для забезпечення пріоритетних державних потреб; залучення коштів державного та місцевого бюджетів та ін. Передбачені механізми державної підтримки в період затяжної економічної рецесії, відсутності державних ресурсів для функціонування наукових парків носять суто декларативний характер. Однак, внесення змін до Закону та їх реалізація сприятиме позитивному розвитку наукових парків, як однієї зі спеціальних форм інноваційної діяльності в Україні.

Підтримуючи законодавчі ініціативи, спрямовані на підвищення ефективності вітчизняної науки і, створення цивілізованих механізмів використання результатів наукової діяльності з метою забезпечення економічних і суспільних потреб, звертаємо увагу на певні недоліки, присутні у даному законопроекті, зокрема у Законі України «Про наукові парки» №1563-VI від 25.06.2009 р.:

1. Вважаємо за доцільне здійснити доповнення у статтю 1. Визначення термінів Розділу I Загальні положення, зокрема внести такі поняття, як:

«- замовники продукції наукового парку – установи, організації, підприємства, вітчизняні та іноземні компанії будь-якої форми власності які замовляють та сплачують виконання розробок чи послуг відповідно до проекту наукового парку;

- транснаціональний науковий парк – науковий парк, який створюється та функціонує на основі міжнародного договору України, укладеного між урядами країн або уповноваженими засновниками його створення. Порядок створення та розвитку транснаціонального наукового парку регулюється міжнародними договорами України.»

2. Також вважаємо за доцільне редагувати статтю 2. Законодавство про науковий парк Розділу I Загальні положення, зокрема в існуючу частину додати номер пункту 1., який у редагованому вигляді звучить так: «Науковий парк створюється та діє відповідно до...» додати «Конституції України (254к/96-ВР)» та далі продовжити «...Господарського (436-15) та Цивільного (435-15) кодексів України, законів України «Про вищу освіту» (2984-14), «Про інвестиційну діяльність» (1560-12), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1977-12), «Про інноваційну діяльність» (40-15), «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (143-16), інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини в науково-технічній та інноваційній сферах, з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом».

3. У статтю 2. Законодавство про науковий парк в Розділ I Загальні положення додати пункт «2. Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору України».

4. У Розділ II Організаційні засади створення та діяльності наукового парку необхідно внести: «Статтю 14. Перелік документів для включення наукового парку до Реєстру наукових парків України», у якій необхідно зазначити наступне:

1. Включення наукового парку до Реєстру наукових парків України потребує, щоб засновник наукового парку подав до уповноваженого державного органу наступні документи: 1) заяву про включення наукового парку до Реєстру наукових парків України; 2) рішення засновника про створення наукового парку; 3) концепцію розвитку наукового парку; 4) найменування партнерів наукового парку (за наявності).

Статтю 15. Рішення про включення наукового парку до Реєстру наукових парків України.

1. Розгляд поданої заяви засновником наукового парку та доданих до неї документів здійснюється уповноваженим державним органом протягом 30 календарних днів з дня їх надходження. Уповноважений державний орган приймає рішення про включення або вмотивовану відмову у включенні наукового парку до Реєстру наукових парків за результатами розгляду документів.

2. Прийняття рішення про включення наукового парку до Реєстру наукових парків України базується на основі врахування таких критеріїв, як: 1) доступність трудових ресурсів, необхідних для функціонування наукового парку відповідно до концепції розвитку; 2) наявність та/або можливість залучення засновником наукового парку фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для його розвитку у відповідності з концепцією; 3) підтримка наукового парку з боку органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади; 4) наявність підписаних меморандумів про наміри та/або договорів з партнерами наукового парку.

3. У рішенні про включення наукового парку до Реєстру наукових парків України зазначається: 1) назва наукового парку; 2) засновник наукового парку; 3) строк, на який створено науковий парк; 4) місцезнаходження, площа на яких створено науковий парк.

4. Уповноважений державний орган зобов'язаний протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про включення наукового парку до Реєстру наукових парків України письмово повідомити центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику та політику у сфері державної митної справи, та відповідні місцеві державні адміністрації про засновника, партнерів наукового парку.

Статтю 16. Концепція функціонування наукового парку

1. Засновник наукового парку зобов'язаний розробити і затвердити концепцію розвитку, в якій зазначаються: 1) назва наукового парку; 2) засновник наукового парку; 3) мета, завдання створення та функціональне призначення наукового парку; 4) місце розташування та площу; 5) строк, на який створюється науковий парк; 6) вимоги до партнерів наукового парку; 7) план розвитку наукового парку; 8) орієнтовні ресурси (фінансові, матеріальні, технічні, трудові, природні тощо), необхідні для створення та розвитку наукового парку, очікувані джерела їх залучення; 9) очікувані результати функціонування наукового парку; 10) інші відомості на розсуд засновника наукового парку; 11) організаційна модель функціонування наукового парку.

2. Концепція функціонування наукового парку затверджується засновником відповідного парку, шляхом прийняття рішення.»

5. Потребує доповнення Стаття 4. Функції наукового парку пунктом «2. Функціональне призначення наукового парку визначається Концепцією відповідного наукового парку», оскільки основні функції наукового парку у Законі є розпливчати.

6. Також потребує внесення змін стаття 5. Установчі документи Розділу II Організаційні засади створення та діяльності наукового парку - пункт 2 замінити пунктом «4. Істотними умовами договору про створення наукового парку є: предмет договору, строк договору, порядок та умови здійснення наукової діяльності у межах наукового парку, порядок та умови залучення партнерів наукового парку, правовий режим майна, створеного засновником наукового парку, а також переданого для використання майна, що є власністю засновника; склад та порядок надання звітності уповноваженому державному органу; порядок набрання чинності цим договором з дня його підписання».

«Невід'ємними частинами договору про створення та функціонування наукового парку є: рішення про створення наукового парку; концепція наукового парку; бізнес-план науково парку».

7. Стаття 6. Обмеження діяльності наукового парку містить перелік видів діяльності, здійснення яких не допускається у рамках безпосередньої діяльності наукового парку, зокрема «торгівельно-посередницька діяльність, надання послуг побутового призначення, виробництво і переробка підкацизних товарів та інших, що не відповідають меті наукового парку». Таким чином можна зауважити, що наведений у Законі перелік видів діяльності не є вичерпним, і допускає здійснення тих видів діяльності, які не притаманні науковим паркам, зокрема будівництво. Отже, вважаємо за доцільне змінити не лише назву статті, а й надати вичерпний перелік тих видів діяльності, здійснення яких допускається для наукових парків.

8. На наш погляд потребує внесення нового пункту Стаття 7. Створення наукового парку у частині того, що наукові парки повинні забезпечувати оприлюднення визначеної чинним законодавством інформації про свою діяльність, окрім інформації з обмеженим доступом. Також про їх створення та діяльність суспільство повинно бути проінформоване. Тому пропонуємо внести пункт 6. у наступному трактуванні: «Інформація про створені наукові парки є публічною, доступ до неї забезпечує уповноважений державний орган, шляхом її розміщення на своєму офіційному веб-сайті.

Для надання державної підтримки, передбаченої законодавством, уповноважений державний орган створює, веде та розміщує на своєму офіційному веб-сайті Реєстр наукових парків України. До нього наукові парки включаються за згодою засновника наукового парку.

Майнові права інтелектуальної власності на Реєстр наукового парку України (бази даних) належать державі в особі уповноваженого державного органу. Держава, органи державної влади та їх посадові особи користуються

Реєстром наукових парків України (базою даних) на безоплатній основі. На майнові права на комп'ютерні програми та бази даних для ведення Реєстру наукових парків України поширюються вимоги статті 18. Фінансове та інше забезпечення надання адміністративних послуг Закону України «Про адміністративні послуги» (5203-17).

Державна підтримка надається засновникам наукового парку, партнерам наукового парку, включеним до Реєстру наукових парків України.»

9. Потребує додаткового роз'яснення пункт 4. «За результатами конкурсу виконавчий орган управління наукового парку приймає рішення про виконання проекту наукового парку та укладає договір про партнерство» Статті 14. Розроблення та прийняття проектів наукового парку Розділу III. Особливості розроблення та реалізації проектів наукового парку. Чи з усіма укладається договір (трактування можна розглядати двояко)і, за якими критеріями відбувається написання та відбирання проектів органом управління наукового парку. Вважаємо, що у законі мають бути наведені чіткі критерії.

10. У Законі на нашу думку потребує додаткового роз'яснення положення Статті 17. Майнові права на технології та об'єкти права інтелектуальної власності Розділу IV Державна підтримка діяльності наукових парків щодо можливостей центрального органу виконавчої влади... на обмеження майнових прав «на використання і розпорядження технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, створених із залученням державних коштів, у разі якщо технологію та/або об'єкт права інтелектуальної власності:визнано таким, що мають використовуватися в публічних інтересах» та ін.

10. Доповнити статтю 19. Особливості оподаткування ввізним митом наукового, лабораторного і дослідницького обладнання, комплектуючих та матеріалів для виконання проектів наукових парків пунктом 2 наступного змісту: «Суб'єкти господарювання, які звільняються від ввізного мита наукового, лабораторного і дослідницького обладнання, комплектуючих та матеріалів для виконання проектів наукових парків у зв'язку з провадженням діяльності відповідно до цього Закону, зобов'язані щоквартально публікувати інформацію на власному сайті, офіційному друкованому органу місцевого самоврядування щодо отриманих податкових пільг та звільнення ввід сплати податку, їх розміру та напрямки використання зазначених коштів.»

11. У пункті 7. До джерел фінансування наукового парку статті 21. Майнові відносини та фінансування наукового парку Розділу V Економічні засади діяльності наукового парку наведено перелік джерел фінансування, який окрім виокремлених повинен бути ширшим і містити такі статті, як «фінансові надходження від партнерів, замовників наукового парку та інших юридичних осіб; кошти приватних інвесторів, у тому числі залучені за моделлю державно-приватного партнерства; залучені кошти, включаючи кредити банків та інших фінансово-кредитних установ.»

У Закон України «Про освіту» (2145-19) «статтю 81. Державно-приватне партнерство у сфері освіти і науки пункт 3. Державно-приватне партнерство у сфері освіти і науки може передбачати: утворення та/або спільне фінансування і експлуатацію ...» додати «наукових парків та інших форм інноваційних підприємств» [15], а потім продовжити існуючим текстом «(інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) на базі існуючих закладів освіти» та додати новий текст «і науки».

У Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (848-19) до статті 60. Участь державних наукових установ, державних вищих навчальних закладів у створенні господарських товариств з метою використання об'єктів права інтелектуальної власності пункту 1. «Державні наукові установи (крім державних наукових установ оборонно-промислового комплексу), державні університети, академії, інститути,...» необхідно додати «...а також утворені ними відповідно до Закону наукові парки та інші форми інноваційних підприємств», продовжуючи зміст існуючим текстом у законі «мають право бути засновниками та співзасновниками господарських товариств та беруть участь у формуванні статутного капіталу такого господарського товариства виключно шляхом внесення до нього майнових прав інтелектуальної власності, виключні майнові права на які зберігаються за державною науковою установою або державним університетом, академією, інститутом.»

На нашу думку проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності наукових парків (реєстр №8172 від 21.03.2018 р.) є перспективним і може бути прийнятий з урахуванням висловлених зауважень і пропозицій.

2). Відповідно до Концепції створення індустріальних (промислових) парків, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України № 447-р. від 1 серпня 2006 р., було започатковано розвиток цього виду діяльності в нашій країні, визначено механізм та послідовність дій з реалізації державної політики у сфері створення та розвитку індустріальних (промислових) парків, гарантувалися широкі можливості для стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні.

У 2012 р. зареєстровано Закон України «Про індустріальні парки». З метою подальшого розвитку індустріальних парків в Україні було прийнято у першому читанні за основу законодавчий пакет (№№2554 а-д та 2555 а-д), який запроваджує податкові та митні інвестиційні стимули для нових вітчизняних промислових підприємств. З усього існуючого пакету стимулів, що успішно використовуються на світовій арені даний законодавчий пакет передбачає застосування лише деяких податкових преференцій, серед яких: звільнення на 5 років від податку на прибуток та на наступні 5 років половинна ставка (9,0%) за умови реінвестування цих коштів у розвиток виробництва; звільнення від ввізного мита на обладнання та устаткування для здійснення господарської діяльності в межах ІП; розстрочка на 5 років імпортного ПДВ на обладнання та устаткування для здійснення господарської діяльності в межах ІП; можливість отримання фіскальних стимулів з податку на нерухоме майно, земельного податку та орендної плати за користування земельною ділянкою державної чи

комунальної форми власності, на якій створено індустріальний парк, за рішенням місцевої влади. Разом з цим, проект законодавчого пакету (№№2554 а-д та 2555 а-д) містить чіткі норми прямої дії, які вимагають: здійснення профільної виробничої та науково-дослідницької діяльності; на території індустріального парку повинен діяти механізм офіційного працевлаштування з чисельністю щонайменше 30 співробітників; середньомісячна заробітна плата повинна складати не менше 3-х мінімальних, тобто понад 11,1 тис. грн.

З огляду на існуючі проблеми у вітчизняній практиці господарської діяльності, нагальними заходами сприяння створенню та розвитку мережі індустріальних парків Україні необхідно передбачити внесення доповнень до законодавчого пакету (№№2554 а-д та 2555 а-д): реалізація масштабних інфраструктурних проектів в Україні; звільнення від сплати земельного податку земель промислового призначення на умовах спрямування «вивільнених коштів» на модернізацію та розвиток виробництва; безкоштовне приєднання до інженерних мереж для резидентів індустріального парку за рахунок інвестиційної складової тарифу; надання доступних довгострокових кредитів виробникам та підприємцям (створення Банку відбудови і розвитку з залученням міжнародних фінансових організацій для надання дешевих і «довгих» кредитів промисловим виробникам; надання державної фінансової підтримки галузям високотехнологічного виробництва та не сировинного експорту за рахунок 3,0% промислово-сировинного збору з експорту необробленої промислової сировини; надання фінансової підтримки не сировинного експорту (створення Експортно-кредитного агентства для страхування, гарантування експортних контрактів та часткової компенсації відсотків за експортними кредитами виробників); запровадження стимулів для реінвестування у промисловість та на науку – 200,0% амортизація необоротних активів виробничого та наукового призначення для підприємств індустріальних парків; надання переваги вітчизняній продукції при державних закупівлях (реалізація програми імпортозаміщення в публічному секторі економіки згідно із Законом України «Купуй українське, плати українцям!» тощо.

Реалізація означених напрямків, які сприятимуть створенню і розвитку мережі індустріальних парків на території України буде активізувати інвестиційну діяльність, сприяти збільшенню обсягів прямих інвестицій, стимулювати розвиток реального сектора економіки, сприяти створенню нових високотехнологічних виробництв і робочих місць, збільшення обсягів та асортименту випуску експорто-орієнтованої продукції.

3. Необхідно зазначити, що на відміну від індустріальних парків в Україні відсутнє інституційно-правове забезпечення щодо їх функціонування, тому до основних завдань *функціонування кластерів* в Україні слід віднести:

- створення та розвиток кластерів (розробка нормативно-правової бази щодо створення та функціонування кластерів, зокрема визначити на законодавчому рівні поняття «кластер», «кластерна політика», «кластеризація»; створення та реалізація державних програм сприяння розвитку кластерів; створення Реєстру кластерів в Україні);

- розвиток кластерних зв'язків та мережевого співробітництва (залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в пріоритетні за видами економічної діяльності кластери; формування і просування кластерних ініціатив; розвиток людського капіталу; економічна освіта суб'єктів кластеру та спеціалістів навчальних закладів; фінансування спільних наукових досліджень; створення інформаційного поля для суб'єктів кластеру; розробка програм розвитку постачальників; розміщення державного замовлення на продукцію підприємств кластеру; контроль якості продукції і послуг, які постачаються виробниками кластеру в рамках програми державної закупівлі; програми розвитку конкурентного середовища; створення інфраструктурного забезпечення кластерних зв'язків; взаємодія місцевих органів влади з суб'єктами кластеру; трансфер технологій у кластері; формування співробітництва в середині кластера та ін.);

- збільшення впливу і відповідальності місцевих органів влади в умовах децентралізації стосовно забезпечення розвитку кластерів;

- реалізацію ефективної кластерної політики можлива в контексті комплексу заходів щодо суттєвого покращення інвестиційного клімату;

- розробку моделей використання механізму державно-приватного партнерства з метою залучення недержавних інвестиційних ресурсів для розвитку кластерів, перш за все забезпечення території необхідною інфраструктурою;

- законодавче визначення механізму створення транснаціональних кластерів. Зокрема укладання на рівні урядів країн-учасниць двосторонніх угод про створення транснаціональних кластерів, узгодження стратегій і планів розвитку національних частин транснаціональних кластерів. Досвід функціонування таких структур свідчить про їх позитивний вплив на соціально-економічний розвиток та міжнародне співробітництво країн-учасниць, стимулювання ділової активності, приплив інвестицій і вирішення проблем зайнятості.

До заходів державної підтримки процесу кластеризації в Україні необхідно віднести:

- ідентифікацію кластерів в економічному розвитку (моніторинг кластерів);
- підготовку представників державного сектору та ділового кола (проведення тренінгів і семінарів; розробка методичних матеріалів для держслужбовців, підприємців; навчання спеціалістів, які поширюватимуть ідеї щодо створення та розвитку кластерів);

- створення некомерційних організацій і комісій по кластерам з метою управління процесом кластеризації (асоціації, центри кластерного розвитку, некомерційні партнерства, агентство з проблем кластерної політики в Україні, комісії по кластерам при Комітеті ВРУ, Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України та ін.).

4. В Україні діють окремі законодавчі акти, які визначають правові, економічні та організаційні засади функціонування *технологічних парків*. Зокрема, Законом України «Про спеціальний режим інвестиційної та

інноваційної діяльності технологічних парків» №991-XI від 16.07.1999 р. було визначено правові, економічні засади щодо функціонування технологічних парків за рахунок введення на їх території спеціального режиму інноваційної діяльності.

В 2005 р. деякі найважливіші статті законів, що регулювали діяльність технопарків, було скасовано. Згодом часткове відновлення системи преференцій спостерігається за такими позиціями, як: звільнення від податку на прибуток; звільнення від сплати ввізного мита; кошти, отримані в іноземній валюті від реалізації продукції, не підлягають обов'язковому продажу; розрахунки за експортно-імпортними операціями проводяться у строк до 150 календарних днів.

Для резидентів технопарку важливими питаннями є не лише рівень оподаткування, а й такі питання, як можливість: використання найменування базової наукової організації; одержання необхідних консультацій і бізнес-підготовки персоналу; використання широко розвиненої міжнародної мережі зв'язків технопарків для пошуку й установлення контактів з потенційними інвесторами і замовниками; участі у національних і міжнародних конференціях, симпозіумах, виставках й інших заходах, проведених асоціаціями технопарків, розширення особистих контактів і зв'язків; участі в Web-сайті технопарку та базової наукової організації.

На даний момент ситуація в технопарках є вкрай складною. Тому, на нашу думку, необхідно невідкладно вжити заходи за такими напрямками:

- вдосконалення чинного Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків» та впровадження таких заходів державної підтримки розвитку технопарків, як: звільнення від податків на прибуток та додану вартість з обігу від реалізації товарів; звільнення від сплати ввізного мита; звільнення від сплати ПДВ при імпорті товарів; кошти, отримані в іноземній валюті від реалізації продукції, не підлягатимуть обов'язковому продажу; проведення розрахунків за експортно-імпортними операціями, зокрема матеріалів (строк до 180 календарних днів), нових устаткування, обладнання та комплектуючих (720 календарних днів); прискорену амортизацію основних фондів; фінансової підтримки: повне або часткове (до 50%) безвідсоткове кредитування; повна або часткова компенсація відсотків;

- посилення кадрового потенціалу (зростання чисельності підготовлених технологічних менеджерів, підготовка на замовлення технопарків високоспеціалізованих фахівців, підвищення кваліфікації зайнятих в сфері виробництва наукомісткої продукції і високих технологій та ін.) створення та розвитку технопарків;

- надання державної фінансової підтримки для розвитку технопарків та оновлення матеріально-технічної бази;

- розроблення ефективного механізму взаємодії науки-бізнесу-влади, у тому числі через систему електронного урядування та створення онлайн-сервісу;

- інтернаціоналізація вітчизняних технопарків та їхнє включення до глобальних інноваційних мереж шляхом залучення прямих іноземних інвестицій, трансферу технологій та розвитку співробітництва з іноземними технопарками;

- здійснення досліджень стосовно перспектив розвитку технопарків, розроблення на їхній основі програм та систем оцінювання результатів їх функціонування та ін.

Виконання запропонованих заходів дозволить не тільки зберегти технопарки в Україні, але й сприятиме зростанню їх чисельності. Вони можуть виступати інструментом децентралізації прийняття рішень в сфері науково-технічної політики; активізувати ризикову діяльність «знизу», надаючи підтримку розвитку малих наукомістких фірм і венчурного підприємництва; сприяти підвищенню кваліфікації спеціалістів у сфері виробництва наукомісткої продукції і високих технологій; оцінити відповідність рівня виробництва на проривних напрямках рівнем кваліфікації зайнятих в економіці будь-якого регіону країни.

Галузь застосування результатів дослідження – соціально-економічний розвиток.

Висновки відповідно до статті. Однією з головних передумов сталого економічного розвитку країни є прискорене розширення галузей переробної промисловості в Україні. Зростання рівня конкурентоспроможності вітчизняного виробника як на внутрішньому, так на зовнішньому ринках можливе за рахунок впровадження інституційних механізмів державного регулювання функціонування галузі, у тому числі шляхом гармонізації законодавства до вимог ЄС, запровадження системи НАСС. Значну увагу необхідно приділити питанням нарощування обсягів та підвищення якості продукції харчової та металургійної промисловості за рахунок систематичного техніко-економічного оновлення підприємств, впровадження інновацій, які сприяють створенню якісної і безпечної продукції, створення та розвиток нових форм організації інноваційної діяльності сектору переробної промисловості, а також шляхом залучення інвестицій, створення сприятливого інвестиційного клімату.

Список використаних джерел

1. Структура економіки України. URL: http://ukraine.ahk.de/fileadmin/ahk_ukraine/GTAI/Struktura_ekonomiki_23-10-2018.pdf
2. Підпункт 138.3.3 п.138.3 ст.138 Податкового Кодексу України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Мініна О. В., Шадура-Никипорець Н. Т. Інноваційний аспект діяльності підприємств харчової промисловості України: аналітична оцінка. Економіка і суспільство. №7. 2017. С. 101-106.
4. Основні засоби України за 2012 рік. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Основні засоби України за 2013 рік. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. Основні засоби України за 2014 рік. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Основні засоби України за 2016 рік. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2010-2016 роках. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>;
9. Індекс інфляції. URL: <http://www.index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2018>
10. Кислова Л. А. Аналіз впливу тенденцій розвитку світового ринку чорних металів на економіку України. Вісник Донецького університету. Серія В.: Економіка і право. Вип. 2. 2007. С. 144-149.
11. Скварко Ю. В. Сучасний стан та перспективи металургійної галузі України: фінансові показники експортно-імпоротної продукції. Економіка та управління національним господарством. Вип. 3 (119). 2016. С. 102-106.
12. Ринки реального сектора економіки України в інституціональному середовищі СОТ: кон'юнктура та інтеграція / за ред. д-ра економ. наук, проф. В. О. Точиліна; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. Київ, 2012. С. 486-492.
13. Собкевич О. В., Воробйов С. Л. Щодо підвищення інноваційного потенціалу металургійної промисловості України. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1183/>
14. Лебедева Л. В. Сучасна інноваційна політика держави в Україні: проблеми та перспективи реформування. Ефективна економіка. № 1, 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2664>
15. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

References

1. Структура економіки України. [Structure of the economy of Ukraine]. URL: http://ukraine.ahk.de/fileadmin/ahk_ukraine/GTAI/Struktura_ekonomiki_23-10-2018.pdf
2. Підпункт 138.3.3 п.138.3 ст.138 Податкового Кодексу України. [Sub-item 138.3.3 of clause 13.3.3 of Article 131 of the Tax Code of Ukraine]. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Minina, O. V. & Shadura-Nykyropets, N. T. (2017). Innovatsiyni aspekt diialnosti pidpriemstv kharchovoi promyslovosti Ukrainy: analitychna otsinka [Innovative aspect of activity of enterprises of food industry of Ukraine: analytical estimation]. *Ekonomika i suspilstvo - Economics and Society*, 7. S. 101-106.
4. Osnovni zasoby Ukrainy za 2012 rik. [The main assets of Ukraine for 2012]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Osnovni zasoby Ukrainy za 2013 rik. [The main assets of Ukraine for 2013]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Osnovni zasoby Ukrainy za 2014 rik. [The main assets of Ukraine for 2014]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Osnovni zasoby Ukrainy za 2016 rik. [The main assets of Ukraine for 2016]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Investytsii zovnishnoekonomichnoi diialnosti Ukrainy u 2010-2016 rokakh. [Investments of Ukraine's foreign economic activity in 2010-2016]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>;
9. Indeks inflitsii [Inflation index]. URL: <http://www.index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2018>
10. Kyslova, L. A. (2007) Analiz vplyvu tendentsii rozvytku svitovoho rynku chornykh metaliv na ekonomiku Ukrainy [Analysis of influence of trends of development of the world market of ferrous metals on the economy of Ukraine]. *Visnyk Donetskoho universytetu. - Bulletin of the Donetsk University. Seriya V.: Ekonomika i pravo. Vyp. 2. S. 144-149.*
11. Skvarko, Yu. V. (2016) Suchasnyi stan ta perspektyvy metalurhiinoi haluzi Ukrainy: finansovi pokaznyky eksportno-importnoi produktsii [Current state and prospects of the metallurgical industry of Ukraine: financial indicators of export-import products] *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom - Economics and management of the national economy*, 3 (119). S. 102-106.
12. Rynky realnoho sektora ekonomiky Ukrainy v instytutsionalnomu seredovyschi SOT: koniunktura ta intehratsiia [Markets of the real sector of Ukraine's economy in the WTO institutional environment: state of affairs and integration] za red. d-ra ekonom. nauk, prof. V. O. Tochylyna; NAN Ukrainy; In-t ekon. ta prohnouzuv. Kyiv, 2012. S. 486-492.
13. Sobkevych, O. V. & Vorobiov, S. L. Shchodo pidvyshchennia innovatsiinoho potentsialu metalurhiinoi promyslovosti Ukrainy. Analitychna zapyska. [Concerning the improvement of the innovative potential of the metallurgical industry of Ukraine. Analytical note]. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1183/>
14. Lebedeva, L. V. (2014) Suchasna innovatsiina polityka derzhavy v Ukraini: problemy ta perspektyvy reformuvannia [Modern Innovation Policy of the State in Ukraine: Problems and Prospects for Reform]. *Efektivna ekonomika - Effective economy*, 1, URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2664>
15. Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist» [Law of Ukraine «On Innovation Activity»]. URL: <http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

ДАНИ ПРО АВТОРА

Бойко Олена Миколаївна, к.е.н., с.н.с., стипендіат НАН України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, пров.н.с. відділу Інноваційної політики, економіки та організації високих технологій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
e-mail: bhelena@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Бойко Елена Николаевна, к.э.н., с.н.с., стипендиат НАН Украины, Лауреат Премии Президента Украины для молодых ученых, вед.н.с. отдела инновационной политики, экономики и организации высоких технологий ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»
e-mail: bhelena@ukr.net

DATA ON AUTHOR

Olena Boiko, Ph.D., Senior Scientist, National Academy of Sciences of Ukraine Fellow, winner of the President of Ukraine for the premiums of young scientists ved.n.s. Division of innovation policy, economy and high tech SU organization «Institute of Economics and prediction of NAS of Ukraine»
e-mail: bhelena@ukr.net

Подано до редакції 21.03.2019
Прийнято до друку 12.04.2019

УДК 338.43

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-49-58>**ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ВИРОБНИЦТВО ОЛІЄ-ЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ****Бритвєнко А. С.**

Актуальність теми дослідження. Оскільки конкуренція і інноваційна діяльність взаємопов'язані, то на сучасному етапі розвитку економіки України проблема підвищення прибутковості та конкурентоспроможності виробництва насіння соняшнику на основі розвитку інноваційних процесів у галузі залишається досить актуальною. Ті виробники насіння соняшнику, яким вдалося першими застосувати інновації, отримують можливість знизити собівартість виготовленої продукції, що сприяє зміцненню їх позицій в умовах конкуренції і підвищенню виживання на сучасному ринку.

Постановка проблеми. Спад ділової активності, що переживає вітчизняна економіка, зазвичай супроводжується і зниженням витрат на розробку нововведень. Однак аналіз діяльності великих фірм, особливо на олігополістичних ринках, як високотехнологічних, так і менш технологічно прогресивних, показує, що для багатьох з них розвиток інновацій зберігає своє пріоритетне значення і в періоду несприятливої економічної кон'юнктури. Це дозволяє досягти стратегічних переваг, вийти на нові ринки і закріпити позиції в галузі після завершення кризи.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Оліє-жировий комплекс представляє широкий асортимент продукції, застосування нових технологій, високий рівень прибутковості та конкурентоспроможності, залучення іноземних вкладів, орієнтацію на експорт сировини. Інвестиції в розвиток з боку підприємств-виробників олії, що закріпилися на ринку, насправді створюють додаткові природні бар'єри для їх входу на ринок, що призводить до зміни рівня концентрації і ступеня конкурентоздатності та провокує появу нових явищ, які потребують проведення подальшого дослідження.

Постановка завдання, мети дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні теоретичних аспектів впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств оліє-жирового комплексу. Поставлена мета обумовлює наступні завдання: розглянути категорії підприємств, які охоплює оліє-жировий комплекс; надати схему екстенсивного розвитку галузі; дослідити основні умови довгострокового розвитку підприємства та розглянути схему задоволення перспективних потреб ринку; виокремити переваги інновацій; обґрунтувати основні тенденції і напрямки розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств-виробників оліє-жирової продукції.

Методологія проведення дослідження полягає в ідентифікації підходів до визначення поняття «інновацій», у визначенні сукупності методологічних складників оціночного апарату та обґрунтуванні і виокремленні їх переваг, наведенні логістичної інфраструктури оліє-жирового комплексу.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Розглянуто категорії підприємств, які охоплює оліє-жировий комплекс. Наведено схему екстенсивного розвитку галузі. Описано необхідну умову довгострокового розвитку підприємства та розглянуто схему задоволення перспективних потреб ринку. Виокремлено переваги інновацій, що стимулюють сільськогосподарських виробників до впровадження новацій. Наведено логістичну інфраструктуру оліє-жирового комплексу та основні тенденції і напрямки розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств-виробників.

Вітчизняні виробники оліє-жирової продукції при формуванні плану інноваційної стратегії мають врахувати глобальні тенденції розвитку світового оліє-жирового комплексу, інвестуючи у нові продукти, такі як високоолеїнова соняшникова, ріпакова чи соєва олії.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в діяльності сільськогосподарських підприємств-виробників оліє-жирової продукції, а також у роботі фірм-представників харчової галузі.

Висновки відповідно до статті. У світі підвищується популярність споживання «здорових» природних рослинних олій, зокрема в країнах Європи, Азії, Північної та Південної Америки. Наявні тенденції до збільшення обсягів та якісних змін в структурі споживання харчових рослинних олій та жирів дозволяють з великою ймовірністю спрогнозувати майбутній дефіцит на них як у розвинених країнах, так і у країнах, які розвиваються. Постійний ріст світового попиту на харчові рослинні олії створює передумови для активізації суб'єктами цього ринку пошуку нових інвестиційно-інноваційних рішень.